

Els orígens intel·lectuals del 1714

La commemoració del tercer centenari de la caiguda de Barcelona a mans dels exèrcits franco-espanyols ha renovat l'interès general per saber què pensaven els catalans i les seves elits en aquella lluita solitària i a ultrança contra dues potències europees de primer ordre. Que hi hagi un renovat interès per conèixer els orígens intel·lectuals de la Catalunya del 1714 no significa que sigui un debat, ni de bon tros, nou. Es tracta probablement d'un dels debats més importants i més passionals que ha viscut i viu la historiografia catalana.

D'aquest debat sobre els orígens intel·lectuals que van portar a l'aixecament de Catalunya contra Felip de Borbó i a favor de Carles III, "rei dels catalans", en sorgeix un altre debat encara més profund dedicat a l'estudi i cerca de la tradició catalana. Evoco aquí l'obra monogràfica i recopilatòria que Josep Torras i Bages, bisbe de Vic, va dedicar a la qüestió amb acurada obsessió: *La tradició catalana*, de 1892. En tant que sacerdot catòlic conservador i catalanista, el bisbe Torras va provar de definir la condició catalana a partir de la reconstrucció històrica d'una hipotètica tradició intel·lectual secular d'origen medieval, de monolítica catolicitat per descomptat, que s'havia servat intacta fins al 1714. La línia que traça Torras i Bages no és banal: dels orígens altmedievals d'"excepció grandiosa del sistema intel·lectual català" a Joan Lluís Vives, passant per Ramon Llull, Ramon de Penafort, Vicent Ferrer, Francesc Eiximenis, i Ausiàs March. Segons Torras, les cohortes de frares dominics foren la culminació d'aquesta tradició catalana, atès que donaren "forma científica al pensament nacional".

No ha de sorprendre, doncs, que Torras i Bages abominés de la fi de la tradició catalana amb Felip de Borbó, que va fer entrar a Catalunya idees perniciososes, novadores i pròpies de la modernitat intel·lectual europea. En aquest manifest tradicionalista i contrarevolucionari catòlic que és *La tradició catalana*, el bisbe Torras saluda l'adveniment de nous brots que germinen a la Catalunya del seu moment en la forma del regionalisme i el renaixement cultural català, que ha de retornar forçadament a la seva tradició d'antany. Aquest retorn s'hauria d'haver efectuat per mitjà de la restauració de la fe catòlica i del pensament tomista, genuïnament català a parer del prelat vigatà.

La Catalunya tomista era, certament, una part central i molt notable

BORJA VILALLONGA

HISTORIADOR, ÉCOLE DES HAUTES ÉTUDES EN SCIENCES SOCIALES

Els seus aspectes controvertits no resten grandesa i càrrega simbòlica al 1714

d'aquella Catalunya austriacista que va resistir fins a l'11 de setembre del 1714. Torras es planyia de la seva quasi desaparició per la força de les armes. La destrucció del substrat intel·lectual que havia estructurat la vida social i política catalana suposava la derrota del tomisme i la irrupció d'un pensament nou i forà. Tanmateix, encara que la supressió borbònica de les universitats catalanes es pot interpretar com un intent d'implantar una nova filosofia dominant, la tot just creada Universitat de Cervera va acabar tenint dues càtedres exclusivament reservades a la teologia i filosofia tomistes. A l'altre costat, el dels vencedors, hi havia els novadors jesuïtes i la seva filosofia suarista, per a la qual es van proveir dues càtedres a Cervera.

PERE VIRGILI

CARTES I MISSATGES

Què no ens expliquen?

Si l'estat espanyol està en fallida, és a dir, no pot tornar el que deu, una situació agreujada pel fet que no hi hagi creixement econòmic, ¿com és possible que li continuïn deixant diners en els mercats, encara que sigui a un tipus d'interès relativament elevat? ¿Com pensen cobrar els creditors? Retallar salaris i pensions és part de la seva solució, però quines són les altres parts de la solució que no se'ns expliquen? Perquè amb això no n'hi ha prou, i estic segur que els creditors tenen garanties que els retornaran capital i interessos. Em recorda un problema d'escacs en què l'única incògnita és el temps. ¿Algú em pot explicar en quantes i quines jugades tenen pensat fer-nos escac i mat?

JORDI ARRAUT
BARCELONA

Pirineus 2022

Enmig d'una setmana de somriures i bromes que també tenien les anelles olímpiques de protagonistes, la Barcelona presumptament blanca del 2022 em

provoca el mateix sentiment de quan ens en van començar a parlar. Ben diferent que fa dues dècades, quan vaig poder conversar amb responsables polítics, administratius i empresarials de la possibilitat de portar per primera vegada uns Jocs Olímpics als Pirineus. Com altres projectes transfronterers, Pirineus 2022 acumularia simpaties i tot un seguit de forces que facilitarien que fos un èxit.

Deixant clara la implicació de grans capitals properes, sobretot Barcelona i Tolosa, em sembla sobrer que es vulgui encapçalar el projecte amb la marca Barcelona. Sí, ja hem sentit milers de vegades les explicacions relativament convincents de la necessitat que el circuit no sigui el de Montmeló, sinó el de Barcelona; que l'espai lúdic projectat al Tarragonès es digui BarcelonaWord, i, el més clar, el cas de l'Aeroport del Prat de Llobregat. En el tema que ens ocupa, l'ús que es pretén fer de la marca Barcelona resultaria excessiu i poc seriós: la marca Pirineus ha de tenir prou entitat, si no és que ja en té.

La concentració i confluència d'energies donaran potència al projecte. El treball conjunt de diferents estats el farà in-

comparable i més universal. Per contra, una proposta individualista des del vessant més càlid de l'entorn pirinenc pot quedar anorreat per un seguit de somriures i bromes.

EUGENI RIUS I DAVÍ
GRANOLLERS

Frases llargues

Acabo de llegir la carta de Rajoy i el seu govern al nostre president i el nostre país: per dir *no* a la petició feta s'enrotlla amb un llenguatge suficientment enrevessat i ben pensat perquè no se l'exampi en cap frase massa curta o massa clara. On ho deu haver après?

La carta expressa mentides com si fossin senyals de respecte, i em fixo en una expressió opinable: "La ferma convicció del meu govern del fet que hem de treballar en l'enfortiment d'aquests llaços i fugir dels enfrontaments". Parla per ell? Pels del PP d'Extremadura i altres llocs? Pels del PP d'aquí, que li fan la rosca? Per l'atenció al tema econòmic? De què parla? Per molt que s'emboliqui amb retòrica, un no és un no.

I ha dit *no* –sense diàleg, no ens engalipi– a la voluntat dels ciutadans catalans expressada per la gran majoria dels nostres representants democràticament triats: em sembla greu... però d'això ja ens n'havíem adonat, oi?

XAVIER SERRA BESALÚ
GIRONA

Hem perdut la por

N'hi ha que parlen de deriva separatista de conseqüències imprevisibles, de fractura social o de manipulació mediàtica. Res més lluny de la realitat. Molts catalans hem perdut la por a expressar-nos lliurement. Ara ja no ens importa el que diran i ja nos ens dobleguem davant les amenaces i les coaccions. És un camí sense retorn.

TOMÀS PASCUAL
BARCELONA

Les cartes enviades pels lectors han de tenir un màxim de 1.000 caràcters. El diari es reserva el dret de resumir-les. Els seus autors hi han de fer constar nom i cognoms, adreça postal i electrònica, número de carnet d'identitat i un telèfon de contacte. Les cartes no es respondran.

Podeu expressar-vos al diari a través de la web www.ara.cat, i per les següents vies:

[@diariARA](https://twitter.com/diariARA) facebook.com/diariARA [@cartes@ara.cat](mailto:cartes@ara.cat) Carrer Diputació, 119, 08015, Barcelona Fe d'errades: opinio@ara.cat

